

формування впевненості у власній соціальній придатності та відновлення поведінкової активності людей похилого віку).

3. Діагностичну (спрямована на вивчення індивідуальних особливостей особистості людей похилого віку та їх стосунків близькими родичами(дітьми, внуками)з погляду літніх людей).

4. Консультативну (спрямована на підвищення психологічної культури людей похилого віку, родичами і соціальними працівниками).

5. Корекційну (спрямована на подолання виникнення самотності та усунення відхилень у функціонуванні емоційної сфери).

6. Реабілітаційну (реабілітаційна робота з людьми похилого віку після виходу на пенсію).

7. Роботу з родичами (організована за допомогою консультацій. Важливо пояснити родичам людей похилого віку, що соціальна підтримка дозволяє літнім відчувати себе компетентними [4, с. 178].

Люди похилого віку зіштовхуються з багатьма проблемами, що лежать в площині економічного, побутового, психологічного, медичного, соціального обслуговування.

Визначаючи види соціальної роботи з людьми похилого віку, стає зрозумілим, що соціальна робота з даною віковою групою здійснюється не завжди ефективно, і не на достатньому рівні через відсутність обґрунтованих стратегій обслуговування та обмеження соціально-економічних можливостей держави забезпечити достатніми ресурсами цей напрям діяльності. Зауваживши викладене, можна зробити висновок, що дані проблеми потребують подальшого наукового дослідження і розроблення нових стратегій та форм обслуговування людей похилого віку.

Список використаних джерел

1. Аналитическая записка: Влияние COVID-19 на пожилых людей. Объединенные Нации. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/old_persons_russian.pdf (дата звернення: 05.05.2021).

2. Балдинюк О. Д. Соціальна робота з людьми похилого віку. *Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери: матеріали Всеукраїнських науково-методичних семінарів* (18 квітня та 26 квітня 2018 р.). Умань : ПВКП «АЛІМІ», 2018. С. 13- 17.

3. Здоровье пожилых: доклад комитета экспертов ВОЗ. Женева: ВОЗ, 1992. URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/90016/WHO_TRS_779_rus.pdf?sequence=1&isAllOwed=y (дата звернення: 05.05.2021).

4. Раєвська, Я. М., Мишевська Н. Л. Соціальна допомога людям похилого віку. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія: Соціально-педагогічна 30 (2018). 175 - 187 с.

5. World Population Prospects 2019: Data Booklet. URL: https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_DataBooklet.pdf (дата звернення: 05.05.2021).

Мекшун А. Д.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Скирда О. Д.,

здобувачка вищої освіти 3 курсу, група СР-181
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ СУЇЦИДАЛЬНІ НАМІРИ

Суїцид - одна з вічних проблем людства, оскільки дане явище існує стільки ж, скільки існує на Землі людина. Однак в новому столітті в цивілізованих країнах відзначається

тенденція збільшення суїциду серед населення, причому дана тенденція спостерігається практично у всіх статево-вікових і соціальних групах. Актуальність дослідження особливостей допомоги особам, які мають суїцидальні наміри зумовлена тим, що зараз самогубство належить до десяти основних причин смерті.

Мета дослідження полягає у розкритті особливостей соціальної роботи з людьми, які мають суїцидальні наміри.

Проблеми соціальної роботи з людьми, які мають суїцидальні наміри досліджують такі науковці, як: Фромм Е., Дюркгейм Е., Алексеев А. І., Єфремов В. С., Михайленко П. П., Гізатуліна А. А. та інші.

Одна з найважливіших функцій соціального працівника - це пошук оптимальних і найбільш ефективних способів розв'язання кризових ситуацій в житті клієнта, що передбачає наявність особливих знань і умінь, а також значущих особистісних якостей. Так як різні життєві ситуації часто приводять до прояву у клієнтів девіантної поведінки, головним завданням соціальної роботи є своєчасне її виявлення і попередження.

Соціальна робота з особами, схильними до суїцидальної поведінки, є одним з найбільш складних і відповідальних напрямів практичної діяльності соціального робітника, то має бути наявний системний підхід до його реалізації. Така робота, може мати дві спрямованості: профілактичну і реабілітаційну, при цьому основним методом роботи є консультування та включення клієнта в тренінгові групи. Терапевтична й консультативна діяльність повинна виходити зі специфіки мотивів і враховувати причини виникнення суїцидальної поведінки, що вимагає певних знань в області психології і відповідної підготовки. Крім того, соціальний працівник, при створенні програми соціально-психологічної допомоги та використання тієї чи іншої техніки і методів повинен керуватися індивідуальним підходом до кожного клієнта.

З огляду на відповідальність і складність роботи з даною категорією людей, є необхідність точного визначення рамок професійної компетентності, так як в більшості випадків допомога людям, схильним до суїцидальної поведінки, не може зводитися лише до допомоги з боку соціального працівника, а вимагає так само роботи таких фахівців як психолог або психотерапевт. Тому, як в ході надання допомоги, так і в процесі підготовки до неї соціального працівника, необхідна розробка моделей соціально-психологічної допомоги з урахуванням специфіки професійних рамок компетентності.

Під час спілкування з особою, схильною до суїциду, слід уникати авторитарного впливу на неї, не тиснути на неї, а розуміти і поважати, для того, щоб у людини не виникало агресії. Рідні та близькі люди, повинні максимально налагодити стосунки та створити доброзичливу атмосферу в сім'ї [2].

Основним завданням соціально-педагогічної роботи з даною категорією є профілактика суїцидальної поведінки, яка може здійснюватися в наступних напрямках:

- зняття психологічної напруги;
- зменшення емоційної залежності;
- формування компенсаторних механізмів поведінки;
- формування адекватного ставлення до життя і смерті [1].

Потрібно пам'ятати, що важливим моментом у профілактиці самогубств є відверта розмова про бажання суїциду, думки про нього і ступінь їх вираженості. Коли людина, обмірковуючи свій суїцидальний намір, знаходить того, хто їй співчуває і згоден поговорити про її переживання, вона часто відчуває полегшення. Таке спілкування допомагає зрозуміти свої почуття, виразити їх не соромлячись, відверте обговорення проблеми самогубства призводить до конструктивного розв'язання суїцидогенного конфлікту.

Отже, надання психологічної допомоги, підтримки в ситуації, яка може обернутися суїцидальною дією, має входити до репертуару професійних умінь соціального працівника. Звичайно, у подібних кризових ситуаціях доречно робота професійних психотерапевтів, але й люди, що мають навички встановлення емпатійного контакту й активного слухання та мотивовано надавати підтримку, можуть надавати терапевтичну допомогу. Необхідно, щоб профілактична робота об'єднувала засоби медичного, психологічного, соціального, правового та педагогічного характеру і проводилася послідовно та безперервно.

Список використаних джерел

1. Суїцидологія в соціальній роботі : [навчальний посібник] / В. І. Каневський. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – 348 с.
2. Психологія суїциду: Навчальний посібник / За ред. В. П. Москальця. – Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2002. – 249 с. 12. Психологія суїциду: Посібник / За ред. В. П. Москальця. – К.: Академвидав, 2004. – 288 с.
3. Лебедєв Д. В., Назаров О. О., Тімченко О. В., Христенко В. Є., Шевченко І. О. П86 Психологія суїцидальної поведінки: Посібник / За заг. ред. проф. О. В. Тімченка – Харків, 2007. – 129 с.
4. Рибалка В. Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій проблемної особистості. К. : Шк. світ, 2009. 128 с.

Николаєва В. І.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціології управління
Донецький державний університет управління (м. Маріуполь, Україна)

Суровцева І. Ю.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціології та соціальної роботи
Приазовський державний технічний університет

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ КООПЕРАТИВІВ ЯК ПРИКЛАД «НИЗХІДНОЇ» МОБІЛІЗАЦІЇ ГРОМАДИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОГЛЯДУ

Вивчення міжнародного досвіду соціальної роботи дозволяє проаналізувати концептуальні засади, основні теорії, практичні методи цієї діяльності, організаційні форми, фінансування соціальних програм, соціальну роботу з певними категоріями клієнтів (осіб з інвалідністю, осіб похилого віку, тобто найбільш вразливі групи), систему підготовки соціальних працівників і можливості трансферту (перенесення) досвіду соціальної роботи на інший регіональний або національний простір.

Для України цінним буде приклад постсоціалістичних (транзитивних) країн Європи, які, орієнтуючись на досвід розвинених країн Заходу у вирішенні проблем соціального захисту уразливих категорій в умовах проведення радикальних реформ, створили таку модель соціальної роботи з населенням, при якій система соціальних послуг здійснювалася за трьома основними напрямками:

- ліквідація державної монополії на надання соціальних послуг і передавання лівової частини некомерційним структурам;
- формування конкурентного середовища на ринку соціальних послуг;
- введення соціального замовлення на контрактній основі.

Крім того, у транзитивних країнах ЄС відбувся перерозподіл функцій державного управління системою соціальної роботи між державою, місцевими органами влади, підприємствами, некомерційними та громадськими організаціями.

Необхідно звернути увагу на системи соціального забезпечення в ЄС, які є складовими соціальної роботи і тісно пов'язані з системою безпеки. За Боммом/Шерром [1] систему соціального забезпечення суспільства можна розділити на дві підсистеми:

1) будь-яка форма державного або приватного страхування від виникаючих соціальних обставин (наприклад, хвороба, безробіття, інвалідність, медична допомога тощо), яка ґрунтується на ідеї солідарності: кожна людина повинна бути захищена від ризиків для життя, за які вона не несе індивідуальної відповідальності.

2) люди застраховані від проблем та ризиків, що не є конкретними (наприклад, борг, наркоманія, освітні проблеми тощо).

Одночасно з програмами економічних реформ в країнах Центральної і Східної Європи були прийняті закони, що визначають цілі і нормативи надання різних видів грошової та